Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXVI. Ч. 40. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 22-го ЛЮТОГО 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 22, 1979 No. 40. VOL. LXXXVI.

1894 — ЦЬОГО РОКУ 22-го ЛЮТОГО У „ДЕНЬ БАТЬКА НАШОЇ КРАЇНИ" ДЖОРДЖА ВАШІНҐТОНА, СПОВНЯЄТЬСЯ 85-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ — 1979

У 85-РІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
ЗВЕРНЕННЯ ДО ЧЛЕНІВ

Д-р Іван Флис, головний предсідник УНС

День 22-го лютого кожного року є для нас, членів Українського Союзу, подвійним святом: у цьому бо дні ми відзначаємо кожного року не тільки річницю народження батька нашої країни Джорджа Вашінґтона, але також і річницю народження батька Американської України, Українського Народного Союзу.

Так, це сталося точно 85 років тому, 22-го лютого 1894 року, коли то в пенсильвенійському містечку Шамокіні народився Український Народний Союз.

Можна припускати, що за цих минулих 85 років сподівання основоположників нашого Союзу в деяких відношеннях виправдано й перевищено досягненнями. Союз є сьогодні найстаршою українською організацією у вільному світі. Найстаршою і найбільшою!

Український Народний Союз завжди був у проводі зорганізованого українського громадського життя в З'єднаних Стейтах. При допомозі своїх публікацій, „Свободи" й англомовного „Українського Тижневика", він був стимулом до оформлення одної Української Громади з усіх українських поселенців в З'єднаних Стейтах і в Канаді; при допомозі і за посередництвом цих публікацій він формулював нашу публічну опінію та скріплював почування національної свідомости в нашій Громаді.

Український Народний Союз, в додатку до того, що дає своїм братерським членам дешеве життьове забезпечення, причинився до того, що ми всі, іміґранти і народжені в Америці, пишаємося нашими українськими національними традиціями, звичаями, нашою культурою і нашою історією.

Український Народний Союз об'єднує членів усіх релігійних віровизнань і політичних переконань. Він фінансує видання дитячого журналу „Веселка", публікацію українською і англійською мовами книжок на українські теми, допомагає зберігати і розвивати нашу національну спадщину.

Український Народний Союз є патроном культурних і релігійних активностей нашої громади. Погляньте на провід будь-якої нашої організації, погляньте на будь-яку важливішу українську справу, на будь-яке вартісніше досягнення Української Громади і всюди там Ви побачите допоміжну руку Українського Народного Союзу. Чудовий пам'ятник Тарасові Шевченкові, здвигнений у Вашінґтоні, був започаткований Українським Народним Союзом.

Ми, члени Українського Народного Союзу, можемо оправдано пишатися нашими досягненнями протягом минулих 85 років.

Ми, члени Українського Народного Союзу, схиляємо наші голови у пошані до наших основоположників за встановлення цього наріжного каменя всього зорганізованого українського життя в Америці.

Ми, члени Українського Народного Союзу, очікуємо ще більших досягнень в роках, що перед нами, в усіх ділянках наших зусиль, щоб цей наш Союз залишився і продовжував бути остоєю та кузнею всіх українських культурних, релігійних і патріотичних починів. З добрими надіями та рішучістю змагаємо до ще світлішого майбутнього нашого Союзу.

Закликаємо всі наші Відділи в З'єднаних Стейтах і в Канаді подбати про спеціяльні імпрези для вшанування цієї річниці — 85-річчя нашого заснування.

Д-р Іван О. Флис
Головний предсідник

GEORGE WASHINGTON — ДЖОРДЖ ВАШІНҐТОН
22-го лютого 1732 — 14-го грудня 1799

...коли
Ми діждемося Вашінґтона
З новим і праведним законом?
А діждемось таки колись!
Тарас Шевченко

Роман Татарський очолив Окружний Комітет УНС в Детройті

Детройт, Мич. (В. П.) — В неділю, 11-го лютого ц. р., у залі Українського Народного Дому при вул. Мартін відбулися Загальні Річні Збори Окружного Комітету Відділів УНСоюзу в Детройті. У їх висліді обрано одноголосно головою Романа Татарського, секретаря 94-го Відділу, одного з найбільш успішних організаторів в області.

При участі 23 делеґатів від 11 Відділів (усіх в Окрузі 20), голова Володимир Борискевич-Бойд відкрив збори. На загальне побажання він також проводив нарадами. Секретарював Роман Куропась, головний радний УНС. У склад Президії входили: Володимир Дідик, почесний голова Окружного Комітету, Євген Репета, головний радний і Богдан Дейчаківський, обласний рганізатор. Протокол з минулорічних загальних зборів зачитав д-р Атанас Слюсарчук.

Звітування управи розпочав голова В. Борискевич, вказуючи на слабшу діяльність у звітовому часі. Причиною були конвенційний рік та дуже складні громадські умовини в Детройті. Під організаційним оглядом були деякі успіхи. Порівнюючи з попереднім роком Округа здобула 7% більше, хоча можна було осягнути ще більше. Секретар П. Залуга подав у свойому звіті, що управа відбула 6 засідань та двоє організаційних зборів. Фінансовий референт Ярослав Базюк, звітуючи про фінансові справи сказав, що прибутки в минулій каденції були лише відсотки від здепонованої у кредитівках готівки. Пресовий референт, Василь Папіж, у доволі широкому звіті старався проаналізувати причини існуючого стану не лише в Детройті, але мабуть в інших округах. Він уважає головними причинами: брак статутового оформ-

(Закінгення на стор. 3)

КАРТЕР ОБОРОНЯЄ САЛТ II, ПЕРЕСТЕРІГАЄ МОСКВУ ЩОДО ВТРУЧАННЯ В СПРАВИ ІРАНУ

Атланта, Джорджія. — Промовляючи тут у вівторок, 20-го лютого, президент Джіммі Картер виступив в обороні нового договору із Совєтським Союзом про обмеження стратегічної атомової зброї (САЛТ II), твердячи, що без цієї угоди СССР в 1985-му році матиме втричі стільки стратегічної зброї, як Америка, а натомість САЛТ II запевнить баланс між ЗСА та Совєтським Союзом.

Заперечуючи твердження противників САЛТ II, президент Картер підкреслив, що договір міститиме задовільні ґарантії щодо взаємоперевірки і дозволить Америці розбудовувати таку зброю, як „пересувні" ракети „Ем-Екс", нові підводні човни, „крилаті" ракети („круз миселс"), як теж новий тип літака-бомбовика.

У своїй промові в Інституті Технології Джорджії, Президент заявив, що пощастило зліквідувати майже всі розбіжності між становищами Вашінґтону та Москви відносно САЛТ II, додаючи, що згідно з новим договором Совєтський Союз мусітиме „знищити або роззброїти" понад 250 своїх стратегічних ракет, а ЗСА матимуть право скріпити свою стратегічну потужність.

Хоча спершу ціла промова мала бути присвячена справі САЛТ II, то в останніх днях президент Картер вирішив включити в неї ряд інших міжнародних справ.

Він сказав, що ЗСА не втручатимуться у внутрішні справи Ірану, але також недвозначно перестеріг Совєтський Союз перед подібним втручанням, зазначуючи, що совєтська інтервенція може пошкодити відносинам між Вашінґтоном і Москвою. Проте, речники Білого Дому підкреслили, що Президент не плянує „пов'язувати" справу САЛТ II з іншими совєтсько-американськими відносинами.

Щодо збройного конфлікту між Китаєм і В'єтнамом, то президент Картер заявив: „Ми не будемо вмішуватися в конфлікти між азійськими комуністичними країнами", але додав, що ЗСА виконають свої зобов'язання відносно приязних країн в Азії, на Близькому Сході чи в будь-якій іншій частині світу, як теж охоронятимуть свої власні інтереси на всіх обширах. Для того Америка мусить бути мілітарно сильна і тому він запропонував Конґресові збільшити оборонний бюджет — сказав Президент, — зокрема після „недавніх подій на терені Азії".

Хомейні розпочав атаку на іранських марксистів

Тегран, Іран. — Мусульманський лідер і теперішній фактичний керівник революційно розбурханого Ірану Аятоллах Хомейні розпочав загальну кампанію проти лівих марксистських груп, які, не бажаючи підпорядкуватись „силам революції", продовжують спорадичні атаки на прихильників шаха Мохаммеда Різа Паглеві і не слухають зарядження теперішнього уряду про здачу зброї й амуніції, які вони здобули на військових базах в Ірані. Хомейні погрозив опозиційним групам, що сили революції розправляться з ними так, як це вони зробили з силами прихильними Шахові.

„Виглядає, — заявив Хомейні, — що групи бандитів і противників всяких законів, використовують витворену революцією ситуацію, щоб пропихати силою свої диявольські ідеї". Хомейні погрозив, що у випадку непідпорядкованости і відкритого спротиву об'єднаному керівництву революції, він буде змушений уважати таке поступовання марксистів виступом проти ісламської революції, а тоді їх чекатиме доля прихильників Шаха.

Покищо, як твердять політичні спостерігачі і кореспонденти, марксисти іґнорують зарядження табору Хомейні і його погрози. Західні дипломати підтверджують, що деякі ліві групи були вишколювані в таборі Ясіра Арафата, тобто інструкторами Визвольної Організації, які підготовляли їх до евентуальної революції в Ірані і перебрання там влади.

(Закінгення на стор. 4)

Річницю Української Державности відзначено по всіх Українських Центрах Канади

Вінніпеґ, Канада (КУК). — В січні 1979 року українські громади в Канаді, які попередніми роками, врочисто відзначили „День Української Незалежности" чи „Українські Тижні" з багатими програмами історичного й культурного значення, під управою місцевих Відділів КУК.

В столиці країни Оттаві, на фронтовій сторінці офіційної Програми „Вот із Он ін Оттава", поміщено, як найважнішу подію в місяці січні 1979 року в трьох мовах: „Юкренієн Вік ін Оттава", „Ля Семен Юкренієн а Оттава" і по-українськи: „Український Тиждень в Оттаві — 1979". Програма Українського Тижня Оттави, що почалася 20 січня, включала: концерт- академію, виставки: вишивок, поштових значків, образотворчого мистецтва, архівної документації про українських піонерів, і „Столичного Бенкету" 28 січня.

У Вінніпеґу, Український Тиждень зачався святковим Концертом Української Державности для 4 лютого і закінчився 10 лютого Бенкетом Соборности. За традицією попередніх літ, проклямації Українського Тижня підписали мейор Вінніпеґу Р. Стін і прем'єр Манітоби С. Лайон, підкресливши вклад українців у розбудову Канади. Обі ці проклямації з нагоди річниці відновлення Української Держави закінчено таким закликом в українській мові: „Закликаю всіх громадян Манітоби до врочистого святкування цього Українського Тижня".

В Торонто Український Тиждень розпочався 19 січня вивішенням українського прапору на щоглі міської ратуші і закінчився святковим Концертом Державности й Соборности 28 січня 1979. У програмі тижня були: концерт молодих талантів, виставка Заграви „Мина Мазайло", виставка української книжки й історичних мап, доповіді про українську літературу й культуру і святковий бенкет з презентацією ґрадуантів Курсів Українознавства.

В Едмонтоні відзначення роковин Української Державности започатковано 20 січня 1979 піднесенням українського національного прапору перед міською ратушею, яке відбулось в урочистій формі при участи численних представників українських організацій і молоді з Владиками Українських Церков на чолі. Наступного дня відбуто в домівці „Молоді" і при участи молодечих ансамблів і солістів концерт Української Державности й Соборности. Рівночасно зорганізовано ряд виступів на телевізійних і радіових програмах.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

„СТЕПОВИЙ ГІСТЬ" ЗАВІТАЄ ДО ІРВІНҐТОНУ

Ірвінґтон, Н. Дж. — У неділю, 25-го лютого ц. р., о год. 4-ій по полудні, тут в Ірвінґтонській середній школі, стараннями Відділу УККА Нюарк-Ірвінґтон, Студія Мистецького Слова Лідії Крушельницької в Ню Йорку, студентами якої є молоді адепти українського мистецтва, поставить драму Бориса Грінченка „Степовий гість" на 5 дій з доби Хмельниччини, прем'єра якої відбулась кілька місяців тому в Ню Йорку з участю многочисленної публіки, яка з незвичайним ентузіязмом сприйняла чергову й успішну працю цієї Студії.

Поставою цієї драми займалася п-і Лідія Крушельницька, керівник цієї Студії; хореограф п'єси — Ольга Ковальчук - Івасівка; оформлення і костюми — Марійка Шуст; світло — Юрко Ґречило; інспектор сцени — Володимир Папуга. Крім студентів Студії, гостинно в ролі Бандуриста виступить Роман Левицький.

ФІЛЬМ ПРО 29 КОНВЕНЦІЮ УНС

Ню Йорк, Н. Й. — Управа Окружного Комітету Відділів УНС в Ню Йорку інформує, що кінопродуцент Мирослав Кулинич висвітлюватиме новий фільм з 29-ої Конвенції Українського Народного Союзу в Піттсбурґу в приміщенні Українського Народного Дому (кімната 22) зараз після закінчення Річних Загальних Зборів Округи, які відбудуться тут у п'ятницю, 23-го лютого ц. р., о год. 7-ій вечора.

КОЛИ „УКРАЇНА ВОСКРЕСЛА В АМЕРИЦІ"...

„Совершишася" — цим старослов'янським церковним словом повідомила „Свобода" з 1-го березня 1894-го року про справді історичну подію — створення Українського Народного Союзу в Америці, в День „Батька нашої країни" Джорджа Вашинґтона 22-го лютого 1894-го року.

Про створення будь-якої організації серед початкової маси перших українських іміґрантів в Америці не могло бути й мови в тодішніх більше, ніж невідрадних обставинах. Все ж таки — як уже згадано — перший український греко-квтолицький священик в Америці, о. Іван Волянський потрапив уже в 1885 р., точно 18-го січня, заснувати в Шенандоа, в Пенсильвенії, перше Братство ім. св. Миколая. В дальших кількох роках заложено ще кілька подібних братств, між ними Братство св. Кирила і Методія в Шамокіні, братства в Олифанті, Мейфілді, всі в Пенсильвенії, де у великій мірі скупчувались перші українські іміґранти.

В 1892-му році засновано т. зв. „Соєдинеіє греко-католических русских братств", до якого приступили й згадувані вже братства та до якого належали й перші українські священики з Галичини, між ними і о. Іван Констанкевич, що став членом Контрольної Комісії „Соєдиненія", очолюваного т. зв. угро-руським священиком Іваном Смитом та Ю. Жатковичем. О. І. Констанкевич, як контролер „Соєдиненія", ствердив погану господарку в організації і виступив з її критикою на конвенції в Скрентоні в 1893 році, за що попало не тільки йому, але й усім „галицьким русинам".

Безпосередньо після тієї конвенції з'їхались в домі о. Григорія Грушки, пароха Джерзі Сити й тоді вже редактора та видавця заснованої ним „Свободи", три інші священики: о. Іван Констанкевич, о. Т. Обушкевич та о. Амврозій Полянський і спільно вирішили заснувати окремий український, тоді ще „руський" Народний Союз. Негайно після того й появилася зацитована стаття в „Свободі" про потребу народної організації.

Проєкт статуту задуманої організації доручено приготувати о. А. Полянському з Питсбурґу, що він і зробив, пересилаючи трьом іншим „змовникам" його копію. При цьому інтересно, що оо. Обушкевич і Полянський домагались, щоб в назві було „русский" з подвійним „с", бажаючи цим „притягнути" до нової організації теж „твердих". Проте, о. Грушка, друкуючи статут, одне „с" викинув.

По тій першій підготові рішено скликати перші основуючі збори нового Союзу і на це вибрано „День Батька своєї країни" — Джорджа Вашинґтона, що припадає на 22-го лютого. На той сам день скликало свої збори Братство св. Кирила і Методія в Шамокіні, Па., яке тим часом виступило із „Соєдиненія", за що опісля мало багато клопотів по судах. Збори скликано до міста Шамокін в Пенсилвенії, яке тоді під проводом о. Констанкевича та д-ра Сіменовича, входило за найсвідомішу українську громаду.

Збори відбулися згідно з пляном і про них — як уже згадано — надруковано в „Свободі" з 1-го березня 1894-го року зворушливе звідомлення п. з. „СОВЕРШИШАСЯ". В повідомленні, яке попереджено цитатою Шевченка: „І, о диво — трупи встали, і очі розкрили! І брат з братом обнялися і проговорили — слово тихої любови!", написано:

Дня 22-го лютого 1894 р., того самого дня в якому вся Америка обходить річницю уродин славного Вашинґтона, неустрашимого борця за волю і права людства, о дев'ятій годині ранку зійшлися українські (в ориґіналі: руські) священики, делеґати українських братств і патріоти-українці з усіх сторін до української церкви в Шамокіні, Па., благати Господа Бога, щоб допоміг щасливо почати таке важливе діло, діло заснування Українського Народного Союзу.

Торжественну літургію, призиваючи помочі Святого Духа, відправив о. Теофан Обушкевич, український священик з Олифанту, під час якої чудесно співав шамокінський хор під проводом доктора Сіменовича, невтомного трудівника для добра американської України. Не одному сльоза радости покотилась з очей на звук співу, що прошибав душу. Хто б міг сподіватися пару років тому, що українець, який втік з обіймів біди і нужди, з невільничого гніту, — розвине так скоро віками придавлену силу українського духа! Хто б погадав, що під полатаною сірячиною або гунькою криється благородна душа, спосібна до всього доброго, гарного і корисного, якщо вона звільниться з кайданів гніту і рабства!

І, о диво, трупи встали
І очі розкрили!

І на вільній землі українська пісня лунає на славу во вишніх Богу! В гарно прибраній українській залі, по відспіванні всіми присутніми „Царю небесний", о. Полянський з Питсбурґу забрав слово і в красноречивій своїй промові вияснив ціль Українського Народного Союзу і те добро, яке український нарід в Америці буде мати з нього.

Тоді приступлено до вибору всіх урядників Українського Народного Союзу, який випав так: Теодозій Талпаш з Шамокіну, Па., — предсідник; Михайло Євчак з Вилксбері, Па., — заступник; о. Іван Констанкевич з Шамокіну, Па., — секретар; Іван Ґлова з Ексцельзіору, Па., — касир.

Радні: Яків Даньковський з Джерзі Сиіти, Михайло Галькович, Онуфрій Мурдза, Михайло Адзима з Мт. Кармел, Па., Іван Гордишинський, Олексій Шлянта з Мейфілду, Па., Семен Федоровський, Юрко Хиляк з Олифанту, Па., Михайло Ослицький з Питсбурґу, Па., Дмитро Зиновяк з Сентрелія, Па.

Контрольна Комісія: о. Гавриїл Гулович з Фріленду, Па., о. Григорій Грушка, редактор „Свободи" і український священик з Джерзі Сити, о. протоєрей Олексій Товт з Вилксбері, Па., о. Теофан Обушкевич — заступник контрольної комісії.

Наведені вгорі урядники сповнятимуть свій уряд до наступного Головного Зібрання, яке відбудеться і 30-го травня 1894-го року, ще цим разом в Шамокіні, Па., де або потвердиться тих самих урядників, або вибереться нових.

Коли прийшло до обговорення читалень, які обов'язково має закладати в себе кожне товариство, що належить до Українського Народного Союзу, тоді о. протоєрей Товт з правдивою українською щедрістю зобов'язався спровадити на свій кошт дві тисячі книжечок для читалень, а о. Гр. Грушка прирік посилати даром ґазету „Свобода" до кожної української читальні в Америці. Славно!

Отцеві Полянському честь і слава за його мудре і тактовне переведення вибору урядників Українського Народного Союзу!

Печатка Українського Народного Союзу буде така: відкрита книга і трираменний хрест, над якими простягаються братньо стиснені дві руки. Навколо повищого знамени має бути напис по-українськи і по-англійськи. Які мають бути відзнаки членів УНС, це буде вирішено на наступному головному зібранні.

Кожний член УНС одержить гарну грамоту і статут.

Тепер подаємо до відома всім українцям Америки і всім українським братствам, що хто хоче належати до Союзу, хай негайно зголошується або пише до Секретаря Союзу, а гроші хай посилає через „Моні Ордер" до касира. Хто бажає бути членом Союзу, хай шле гроші до касира, і так: вступне 50 центів раз на завжди, а щомісяця по 50 центів. Рівночасно написати до секретаря, що післав і скільки післав. Статути будуть поміщуватись і об'яснятись в „Свободі".

А тепер, дорогі браття, як уже зібралося нас дуже велике число і як заложено Союз, вступайте до нього громадно, бо це тільки для Вашого добра і на Вашу користь. Ви, яких досі оплакувала Україна-мати, як пропавших, дайте про себе знати світові, що Ви живете і що тут в Америці, українське народне життя б'є живою струєю. Важливий крок вже зроблено. Український Народний Союз уже засновано, український нарід воскрес із мертвих в Америці..."

(А. Драган: Український Народний Союз у минулому і сучасному. Джерзі Сити, Н. Дж., 1964)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

РЕДАҐУЄ КОЛЕҐІЯ У СКЛАДІ (поазбучно):
Любов Коленська, Володимир Косик (тепер виконуючий обов'язки голови Колеґії), Володимир Левенець, Зенон Снилик, Василь Тершаковець і Євген Федоренко.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

85 - річчя УНСоюзу

Коли ,,Свобода'' з 1-го березня 1894 року повідомила про те, що декілька днів раніше, 22-го лютого, створено Український Народний Союз, його основоположники вже тоді були свідомі, що з цією подією зачинається нова епоха в житті української еміграції в Америці. Вони вже тоді були свідомі, що майбутність їхньої організації залежить не від заспокоюючих фраз і милих сподівань, а від впертої, кожноденної праці.

До цієї важкої праці взялися основоположники УНСоюзу і до неї постійно, впродовж десятиріч закликали українських емігрантів на сторінках ,,Свободи''. І ця праця дійсно розгорнулася, бо для неї вони накреслили солідну основу — ідейні принципи, природність і простота яких зробила їх завжди актуальними, вічними.

Ще перед заснуванням УНСоюзу його ініціятори писали в ,,Свободі'' з 1-го листопада 1893 року, що українцям в Америці ,,треба народної організації, себто такого братства, такого всенародного об'єднання, до якого кожний українець, де б він не був, як далеко не жив би, повинен до того братства, до тієї великої української родини-сім'ї належати''.

Але метою УНСоюзу було не лише гуртувати українців в Америці, служити їм в галузі забезпечення й різних полегш та розвивати культурно-освітню працю, шкільництво і т. п., але також боротися за збереження українства в Америці і у всілякий спосіб допомагати Україні.

Вже в 1894 році, коротко після заснування УНСоюзу, його орган з'ясував на своїх сторінках ставлення цієї організації до української справи. Тут, на американській землі, — писала ,,Свобода'', — нам треба себе пізнати, подати собі руку, допомогти брат братові і тоді американська Україна буде рости, кріпитись одною великою вірою в воскресіння України знад Дніпра і Дністра, від Карпат до Кавказу і прийде хвиля, коли браття наші з рідного краю крикнуть до нас: ,,Приходіть, українські козаки з вільної землі, зза моря, битися за свободу прадідної землі. Поможіть нам!'' (,,Свобода'', ч. 42, 1894).

А в 1900 році, підкреслюючи, ,,що єдиним виходом з цього прикрого положення'', в якому знаходиться український нарід, є ,,з'єднання всіх українців в одну самостійну державу, з порядками наскрізь демократичними'', орган УНСоюзу писав, що українці в Америці не можуть бути байдужі до долі українського народу: ,,Ми, як частина великого і славного українського народу, мусимо також приложити цеголку до цього великого діла, бо хоч ми тепер на вільній землі, однак не сміємо забувати Матері, яка нас годувала, ні наших братів, що в неволі''. (,,Свобода'' з 17 жовтня 1900 року).

Ґаслові ,,Битися за свободу прадідної землі'' життя надало згодом широкого значення. Після вибуху Першої світової війни, УНСоюз, звертаючись до американських українців, які не могли збройно допомагати Україні, закликав ,,до іншої допомоги рідній Вітчизні'', допомоги плодом їхньої праці — грошем. Вже тоді було проголошено створення Фонду Визволення України. На цей і подібні Фонди УНСоюз постійно організував не малі засоби, давав поважні суми.

Усіх галузей життя української громади в ЗСА, в яких УНСоюз проявив незвичайну діяльність і усіх видів допомоги українській справі — не перерахувати в цій статті. Вони численні і про них писатимуть майбутні історики української еміграції.

УНСоюз під кожним оглядом оправдав своє існування. Хоча він уже має 85 літ, але він завжди молодий, завжди однаковий і перед ним стоять завжди ці самі завдання. Він завжди відкритий для усіх українців, без огляду на їх віровизнання, їх політичні переконання, чи їх соціяльний стан. Його основним завданням завжди є служити своїм членам і нести допомогу українській справі, українському народові, Україні.

В. Левенець

УНС НА ВІДТИНКУ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ І УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ

85-річчя для всесвітньої історії — це порівняльно короткий час. Для історика ж української еміграційної дійсности 85 років невсипущої громадської праці Українського Народного Союзу, праці головною метою якої все була допомога Україні і українському народові, — це вже ціла епоха. Багато подій сталося за минулих 85 років. Людство, в тому числі український народ на Батьківщині і українські громади в З'єднаних Стейтах Америки, пережило дві страшні світові війни, які, перекочуючись через територію України, принесли їй страшне спустошення в людях і матеріяльних добривах. Ми пережили чимало піднесень у нашій боротьбі за державність, включно з проголошенням Української Незалежної і Соборної Держави в 1918-19 рр., були ми учасниками пізніших боїв за цю ж державність в рядах УВО-ОУН, Закарпатської Січі, УПА, Української Дивізії УНА, служили ми і наші діти в арміях держав Канади і ЗСА, поборювали де тільки могли тиранію і зло, що їх принесли на українські землі окупанти нашої Батьківщини, а в першу чергу комуно-московські імперіялісти, які в ім'я ,,миру'', в ім'я ,,свободи'', доконали і доконують ще сьогодні найбільше злочинів.

У цьому процесі боротьби за державність, процесі культурного пробудження українського народу в Україні та в формуванні національної свідомости і шуканні організованих форм дії серед поселенців в ЗСА, Український Народний Союз, який був первопочином усього громадського життя у цій свободолюбній країні, відіграв величезну ролю не тільки у духовому, але також в матеріяльному значенні.

Колишній головний редактор ,,Свободи'', органу УНСоюзу, нашого найстаршого українського національного й соборницького щоденника в Західній Півкулі, д-р Лука Мишуга у ,,Пропам'ятній книзі'', виданій з нагоди 40-літнього Ювілею УНС (див. стаття ,,Матеріяльний вклад еміграції в Рідний Край'', стор. 449), писав, покликаючись на українські джерела і польську енциклопедію, що тільки Галичина одержувала від американської еміграції від 24 до 30 мільйонів долярів. Очевидно, ці посилки походили від трьох основних груп: жидів, поляків і українців. Припустім тільки, — пише у своїй студійній статті д-р Л. Мишуга, — що українці становлять тільки п'яту частину висилаючих. Тоді вийде, що українські емігранти з Галичини пересилали до ,,Старого Краю'', як це вони залюбки називали свою Батьківщину, біля 5 мільйонів долярів річно. Посилки йшли не тільки на допомогу родині, але також на загальні національні, культурні, харитативні та інші цілі, зокрема на будову Домів ,,Просвіти'', державну позичку, Дім Українських Інвалідів, Рідне Шкільництво тощо.

Всі ці циферні дані відносяться до часів з-перед Першої і Другої світових війн, в більшості з періоду до 1939 року. Як знаємо, матеріяльна допомога українських громадян в ЗСА Рідному Краєві і у різному виді продовжується до сьогодні, не згадуючи про допомогу моральну і політичну, про що буде мова нижче. Виглядає, отже, що матеріяльна допомога людей української крови для рідної справи була і є не тільки щирою, але також великою. Про це, на жаль, дуже мало пишеться, хоч потрібно б про це не тільки писати, але ставити ці численні громади за приклад теперішньому поколінню у якого є тенденція втечі від громадського життя і суспільних обов'язків, що є дуже небезпечним процесом для зорганізованої спільноти у цій країні. Для того, щоб стати членом української громади не вистарчить тільки народитися від українських батьків, але треба ще бодай мінімум національної свідомости і почуття обов'язку супроти свого народу і своєї Батьківщини. З цього скористає спільнота в загальному і Український Народний Союз, про працю якого йде тут мова.

Основна ціль — Україна

Переходячи до другого етапу праці Українського Народного Союзу і його багаточисленного членства, тобто до етапу програмово-ідейного завершення, яке постало на тлі змагань українського народу за його волю і пов'язаної з цим посиленої політичної допомоги Україні, слід згадати про звернення, яке було надруковане у ,,Свободі'' з 17-го жовтня 1900 року, тобто ще далеко перед Першою світової війною і у якому говориться ось що: ,,Кожний знає, що життя нашого народу в старім краю під кожним оглядом дуже прикре. В усіх трьох державах, в яких українці живуть, приходиться їм терпіти не тільки від самих урядів, але й від ,,добрих сусідів''. Наші народолюбці вживають всіх засобів

(Закінчення на стор. 4)

Зенон Снилик

УНСОЮЗ НА СЛУЖБІ МОЛОДІ

На день 85-их роковин УНСоюз начисляв понад 22,000 членів у своєму Департаменті Молоді, тобто понад 22,000 молодих людей у віці від кількох місяців до 18-го року життя. Це ставить Союз в унікальне положення чисельно найбільшої української молодечої організації на Північноамериканському континенті. Більш того, унікальним є той факт, що в контрасті до інших наших молодечих організацій, УНСоюз, крім різних послуг дає своїм молодечим членам чи не найбільш корисну послугу, а саме, життьове забезпечення.

Цей та інші аспекти швидко зростаючої української громади у Новому Світі мав на увазі провід УНСоюзу та делегати на 16-ту Конвенцію, створюючи Департамент Молоді в 1925 році та вивіновуючи його з бігом часу фінансово доступними клясами забезпечення, з яких рік-річно користають сотні молодих українських людей, зокрема ті, які вступають на шлях так коштовної вищої освіти. Самозрозуміло, що в перших роках існування УНСоюз не відчував потреби створення Молодечого Департаменту, бо його члени-піонери були в більшості молоді люди і тому Молодечий Союз, а згодом Молодечий Департамент був створений вже для їхніх дітей, уроджених в Америці.

Забезпечення для молодих віком людей — це тільки один з вимірів постійного клопотання УНСоюзу молоддю за час його 85-річного існування згідно з його довголітньою традицією служби громаді й українському народові на його рідних землях. Вже в першому десятиріччі цього століття Відділи УНСоюзу в поодиноких осередках українського життя були ініціяторами перших українських шкіл, а в-во ,,Свобода'' при фінансовій допомозі УНСоюзу почало видавати ряд книжок — від букварів і співаників до передруків оповідань і п'єс не тільки для шкільної молоді, але й для старших віком українців. Можна сміло ствердити, що ці десятиріччя були роками ,,просвітянщини'' української громади в ЗСА, з окремим наголосом на молодь, яка вже родилась і виростала в цій країні, створюючи досі безпрецедентні потреби і вимоги. Як і в інших ділянках організованого життя, на УНСоюз, єдину українську організацію крайового маштабу і спроможностей, спав майже ввесь тягар негайного заповнення прогалин, створених цими новими потребами. Не слід забувати, що в той самий час, крім інших акцій, велась широко закроєна кампанія допомоги ,,Рідній Школі'' в Західній Україні, що її в цій країні інспірував д-р Семен Демидчук. На ці роки припадає поява першого дитячого журналу ,,Цвітка'', що його почав видавати УНСоюз в 1914 році.

Своєрідним ,,милевим каменем'' у міжвоєнному періоді було рішення 18-ої Конвенції УНСоюзу почати видавати англомовний ,,Український Тижневик'' для тут народженої молоді, зорганізованої в першій молодечій організації — Лізі Української Молоді Північної Америки, яка постала в 1933 році з ініціятиви молодих союзовців під проводом св. п. Степана Шумейка та при співпраці таких по сьогоднішній день відомих активістів як адв. Іван Панчук, адв. Михайло Пізнак, Йосип Лисогір, Геновефа Жеребняк та сотні інших тоді молодих союзовців. ,,Український Тижневик'' під редакцією його першого і довголітнього редактора С. Шумейка, став справжнім форумом для тут народженого покоління, яке вже твердо стояло на своїй (не прибраній) землі, але яке було свідоме свого українства, бажаючи не тільки зберегти його, але й краще збагнути його суть. Ці молоді люди в серці мали ці самі почування, що й їхні батьки, хоча не всі з них уміли висловити ці почування українською мовою. Тому УНСоюз, за ініціятивою таких діячів як Дмитро Галичин, Григорій Герман, а зокрема тодішній головний редактор ,,Свободи'' д-р Лука Мишуга, пішов назустріч потребам молодого покоління і почав видавати ,,Український Тижневик'', перше число якого появилось з датою 6-го жовтня 1933 року. Віддзеркалюючи дослівну спрагу молодих людей пізнати суть їхнього кровного походження, їхньої духовости і культурної спадщини та стремління українського народу, сторінки ,,Українського Тижневика були заповнені перекладами історії України, перекладами кращих зразків української літературної творчости та статтями на тему української правди, її оборони та ширення доброго українського імени серед неукраїнського оточення. Цей характер ,,Український Тижневик'' задержав і по сьогоднішній день, додержуючись триграннних основ нашого зорганізованого життя у вільному світі, тобто збереження і розвитку української духової субстанції, вкладу в розвиток країн нашого поселення та зокрема максимальної допомоги українському народові в його боротьбі за волю й незалежність.

В рамках його організаторами-піонерами чітко

(Закінчення на стор. 4)

Василь Тершаковець

УНСОЮЗ І ПРОСВІТНЯ СПРАВА

В Основній Грамоті і Статуті Українського Народного Союзу, зразу після точки, в якій подано офіційну назву організації, зазначено, що однією з головних цілей створення УНСоюзу є просвіта українців в ЗСА і Канаді, і то різними шляхами, наприклад, виданням газет і книжок українською та англійською мовами, організуванням і вдержуванням шкіл і бібліотек тощо.

Отже, як бачимо, вже в самій хартії заінкорпорування наголошено, що Український Народний Союз, який тепер відзначає своє 85-ліття, це не суто забезпеченева організація, а братський союз, який завжди стояв і стоїть на службі громади широким вахлярем різних послуг, між ними і просвітянською діяльністю.

Це завдання, тобто просвітянську діяльність, добре розуміли основники-піонери УНСоюзу. Здаючи собі справу з факту, що велика більшість толішних українців у ЗСА — це неосвічені чи малограмотні селяни із Закарпаття, Лемківщини та Східньої Галичини, газета ,,Свобода'' у своїм четвертім числі з датою 1-го листопада 1893-го року, тобто ще перед формальним створенням Союзу, у статті ,,НАМ ТРЕБА НАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ'' зазначувала, що важливою ціллю Народного Українського (тоді ще ,,Руського'') Союзу було б: ,,Закладати читальні і вечірні школи для дорослих. Ширити просвіту між народом...Наставати на те, щоб українці брали американські папери та ставали громадянами тієї землі, на якій живуть. Дальше закладати політичні клюби та брати живу участь у виборах. Хоронити наш нарід перед чужими п'явками нашого народу''.

У тій же статті зазначено: ,,Нове українське покоління росте тут, в Америці, мов ті гриби по дощі, і нема кому подумати про майбутнє української молоді. Що з неї буде, як вона не вмітиме по-українськи читати і писати, як не знатиме української історії, як не буде знати українського катехизму? Завданням Народного Українського Союзу було б подбати про це, розвідати в якім місті скільки є українських дітей в шкільному віці і чи самі люди можуть дати утримання учителеві, а якщо ні, тоді треба їм допомогти в тому ділі''.

А в числі ,,Свободи'' з 1-го березня 1894-го року, в якому повідомлено про створення Українського (,,Руського'') Народного Союзу 22-го лютого того ж року в статті ,,Совершившася'' знаходимо такі слова: ,,Коли прийшло до обговорення читалень, які обов'язково має закладати в себе кожне товариство, що належить до Українського Народного Союзу, тоді о. протоєрей Товт з правдивою українською щирістю зобов'язався спровадити на свій кошт дві тисячі книжечок для читалень, а о. Гр. Грушка прирік посилати даром газету ,,Свобода'' до кожної української читальні в Америці. Славно!''.

Справа просвіти населення продовжувала цікавити піонерів УНСоюзу і в пізніших роках. Наприклад, в ,,Першім Руско-Американськім Календарі'', що вийшов у 1897-му році в Мавнт Кармел, Пенсильвенія, коштом Союзу у друкарні ,,Свободи'', на сторінці 66-ій знаходимо такі слова: ,,Принявши на себе між іншим, як і всі другі національні організації в Сполучених Державах, забезпечування своїх членів на випадок смерти, меншого або більшого покалічення і несподібности до праці — ,,Союз'' поставив собі за головну задачу просвіту руского народа в Новім Світі на його народнім язиці і на його народних основах в цілі здвигнення його до рівня американської культури і цивілізації і приспособлення його до суспільних, політичних і економічних умов нової вітчизни''.

У ,,Пропам'ятній Книзі'' з нагоди 40-річного ювілею УНСоюзу, яка вийшла в 1936-му році під головним редакторством д-ра Луки Мишуги, як теж у книжці ,,Український Народний Союз у минулому і сучасному (1894-1964)'' авторства ред. Антона Драгана, що її видано з приводу 70-річчя УНСоюзу, постійно знаходимо докази, що УНСоюз у своїм органі ,,Свобода'' та іншими шляхами безперебійно закликав та брав активну участь у створенні читалень, закликав до зорганізування шкіл і ліквідації неграмотности, заохочував батьків посилати дітей до вищих шкіл, закликав і робив старання в справі створення стипендій для бідніших дітей тощо.

Уже в 1896-му році появляється в друкарні ,,Свободи'' перша книжечка для народу ,,Розмова русина з поляком'', а відтак УНСоюз і його В-во ,,Свобода'' постійно поширюють свою видавничу діяльність. Видавнича діяльність УНСоюзу заслуговує на окрему обширну статтю, але тут варто пригадати, що цією діяльністю зокрема зацікавилася Просвітня Комісія, створена на конвенції УНСоюзу в 1912-му році, що відбулася у Вилкс Бері, Пеннсильвенія, яка видала біля 131,000 книжок продовж свого існування, тобто до жовтня 1917-го року, між ними дитячий журнал ,,Цвітка'', популярні п'єси для амери-

(Закінчення на стор. 3)

Любов Коленська

ОЙ ТРИ ШЛЯХИ ШИРОКІЇ...

Ой три шляхи широкії
Докупи зійшлися.
На чужину з України
Брати розійшлися...

Т. Шевченко

[1]

Перед нами розгортається кольоритна, повнена руху картина, а на ній ці Шевченкові ,,три шляхи широкії'', по яких просувається ,,на чужину з України'' три покоління братів. Просуваються вони трьома чумацькими валками, віддалені часом і обставинами. До берегів Америки хвилею прибувають перші українські емігранти в тривожних, здавалося б, безвиглядних для них роках. А з ними туга за рідною землею, неспокій і запит: Яка то буде для нас нова земля?

Першу еміграцію із рідного поля виштовхнули економічні злидні, другу і третю — конечність зберегти себе від ворога, зберегти своє фізичне і національне існування, а в багатьох потреба праці для свого народу. Кожна з цих еміграцій думала повертатись в Україну.

Піонери, перші українські поселенці, це були селяни. Здебільша були вони неграмотні і не цікавила їх ніяка громадська праця, ніякі культурні розваги. Приходилось їм понад сили вкорінюватись у чужий ґрунт. Тяжка праця багатьом із них вкорочувала віку, а деякі вичерпувались докраю — і вмирали ще в молодому віці. Дуже поволі звикали до незвичайних обставин — чужа мова, робота в копальнях вугілля у Пенсильвенії, на фармах, по фабриках. Наймали цих людей за мінімальну заплату, використовували їхню неграмотність, брак знання мови і їхню несміливість та незарадність. Насміхалися із жіночих хусток, кожушків, взуття, і за їхню щирість та довірливість доводилось їм гірко платити.

Деякі з перших українських поселенців, часто не знаючи ні свого роду, ні свого імени, з власної або чужої волі опинялися серед російської, малярської, словацької чи польської етнічної групи і зникали як національні одиниці. Інші, свідоміші, трималися цупко своєї віри і обряду, зберігали правдиві традиції свого народу, шанували свою церкву і священиків, щоб не пропасти в американському ,,перетоплюючому казані''... А їхали вони в ,,Гамерику'', щоб заробити дещо грошей, виплатити борг і, повернувшись в Україну, докупити там кусок землі чи побудувати нову хату.

Коли перші українські поселенці вивантажувались із кораблів і митні урядовці випитували їх, до якої національности вони належать — переважно здвигали плечима. Тільки в деяких була відповідь, що вони — русини, або греко-католики. Здебільша поняття національної приналежности утотожнювалося у них із спогадами про Карпатські гори чи подільські лани, про вбогі хати з маленькими віконцями і святі ікони, прикрашені вишиваним рушником та замаєні пахучим зіллям. Це був їхній рідний край, до якого вони належали.

Їхня земля була для них не тільки джерелом існування — вони любили кожну її скибу, любили слухати пісні жайворонка, що прокидався з ними на зорі і з ним співали вони, жнучи важкий колос пшениці, чи, ставши в одну лаву, косили високу траву, або у великі свята — Різдвяні чи Великодні, тісно з природою в родинному колі клали на собі знак хреста.

Василь Стефаник, знавець селянської душі і її співець, з гіркістю і болем у своїй статті ,,Для дітей'' подає як одну з причин еміграції галицького селянства те, що воно мусіло покидати рідні землі ради дітей, щоб знайти їм хліб, ,,бо в цім краю вже нема для них хліба''. А потім, у 1899 році, в листі до письменниці Ольги Кобилянської пише: ,,Через Краків переїжджають заєдно наші емігранти. Йду щовечора, аби їх здибати. Страшно за ними і перед ними, серед того вони прибиті, здані на всю подлість людську старого і нового світу. Немилосердна земля чорна, що їх пустила від себе. Відай, очі їх тому так завмерли, що не видко землі. Жінки не плачуть ,,вже — не годні'', діти цікаво оглядаються на все, а хлопи ледве ноги тягають і якось зі страхом глядять на жінки і діти. Цілу громаду їх хтось все гонить наперед себе, якийсь поліцай або жандарм, громада йде така безсильна і автоматична, аж серце мужицьке кервавиться. Йдуть цілі громади, гонять їх десь, що вони самі не знають''...

У статті ,,Для дітей'' Стефаник описує як в цьому хаосі і метушні губилися чоловіки від жінок, діти від матерів: ,,діти поїхали, а мами полишалися. Розлука їх ломила. Бігли за поїздом, але він їм в очі димом плюнув''.

У цій же статті Стефаник з докором запитує ,,панів-руських патріотів'', чому вони принаймні не подавали для цих білолах докладний розклад їзди, або чому в головніших містах чи на кордоні не допомагали селянам порозуміватися з урядовцями, щоб вони не йшли на поталу захланним агентам. Така допомога селянству — писав Стефаник, — важливіша була від ,,реальної політики'', від університету руського, від матеріялів, друкованих для чужих академій, книжки за св. Миколая, або титли з матеріялів XX ст''.

Прибували українські селяни на американський континент сто років тому, спочатку малими групами, разом з іншими слов'янськими переселенцями, але їхні прізвища розгубились, до нас не дійшли. Однак, американська статистика вказує, що перед масовою українською еміграцією на північному континенті Америки вже у XVIII ст. перебували люди з українськими прізвищами. Відомий англійський подорожник Джон Смит, який перебував в Україні, згадує в своїх спогадах якогось Лаврентія Богуна. Цей самий чоловік подорожував зі Смитом до Джеймставну у Вірджінії. Під час Американської Революції згадувалось українців, як групу. Це саме стосується українців на Західньому узбережжі. Там засновано тоді форт Росс (тепер Русс) і першими поселенцями були українські козаки, що їх російський цар прогнав на Сибір і Аляску. З історії також довідуємось, що під час Громадянської Війни вславився Василь Турчин.

Однією із найвизначніших постатей, що причинилися до популяризації України, був православний священик, український патріот і революціонер, хоча без зовсім виразного українського світогляду, Агапій Гончаренко. Він втік від переслідувань царською поліцією закордон, до Америки прибув у 1885 році і, поселившись у Сан Франсіско, почав видавати газету ,,Аляска Гералд'' — російською та англійською мовами. У цій газеті в перекладі на англійську мову появились деякі поезії Тараса Шевченка. Раніше у вчасних 1880-их роках, парибув до Сан Франсіско українець д-р Микола Судзіловський, який допоміг зорганізувати Гавайське Медичне Товариство. У 1901 році М. Судзіловського обрано до Гавайського Сенату, а пізніше в цьому сенаті він був його головою.

Більшість українських поселенців прибули до Америки поміж 1870 і 1914 роками зі Закарпаття і Гуцульщини, які в той час були під австрійською монархією.

Перша еміграція, вправді, не приїхала з візією української держави як політичного апарату, вони просто любили свою землю: поля, ліси, церкву, навіть свою убогу хату під звичайною солом'яною стріхою. У них ще не було виразного прагнення відділити себе від іншої національности як чітко опреділену українську групу в чітко окресленім націоналістичному змислі — це були русини, закарпатці, бойки, лемки, гуцули, поляки — русини. Їхню українську ментальність можна б прирівняти з прототипами в повістях Григорія Квітки Основ'яненка — в яких була любов до своєї традиції, звичаїв, святкувань, танців і пісні, кріпко закорінена релігійність — чесноти селянина, які знаходимо в повісті Квітки — ,,Маруся''. І саме ці чесноти їхнього характеру дали їм здорову базу в їхньому суспільному і родинному житті на поселенні.

[Продовження буде]

СОЮЗОВЦІ! РОЗПОЧИНАЄМО ЮВІЛЕЙНУ КАМПАНІЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ З НАГОДИ ЙОГО 85-РІЧЧЯ. ЇЇ МЕТОЮ Є ПРИДБАТИ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ 5,000 НОВИХ ЧЛЕНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕНИХ НА СУМУ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ! ТІЛЬКИ СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ ТА ПОСТІЙНОЮ І НАПОЛЕГЛИВОЮ ОРГАНІЗАЦІЙНОЮ ПРАЦЕЮ МОЖЕМО ВИКОНАТИ ЦЕ ВЕЛИКЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДОБРА НАШИХ РОДИН, НАШОЇ ГРОМАДИ І НАШОГО НАРОДУ!

ВІДЗНАЧЕННЯ СІЧНЕВИХ РОКОВИН У НЮ ГЕЙВЕНІ

Посадник Ню Гейвену Лоґ підписує Проклямацію. Сидять: о. Роман Ґолемба, парох УКЦ в Ню Гейвені, Франк Лоґ, посадник міста, о. митрат Микола Чернявський, парох УПЦ в Ню Гейвені. Стоять (зліва): Катя Снігурович, 108-ий Відділ СУА, Орися Марків, УККА, д-р Михайло Снігурович, УККА, Петро Пожар, Українська Православна Громада, д-р Ярослав Туркало, УККА, мгр Михайло Бойко, УККА, д-р Іван Кизик, Лікарське Т-во, Ростислава Яхницька, 66-ий Відділ, проф. Іван Телюк, УККА, Ліда Фіцалович, УККА та Дарка Марків

УНСОЮЗ...

(Закінчення зі стор. 2)

канських аматорських театральних гуртків, книжки на теми з історії та літератури України тощо.

Цікаво, що в 1914-15-их роках для спопуляризування української справи англійською мовою замовлено в Лондоні більшу кількість таких книжок, як наприклад, „The Ukraine" Бедвина Сандса, а крім того Просвітня Комісія закупила і розіслала українським бібліотекам такі видання Української Народної Ради, як „The Ukraine and the Ukrainians", „Russia, Poland and Ukraine" та інші.

Це вже була „просвіта" для інших, неукраїнських громадян ЗСА, які мало чи нічого не знали про Україну та українську справу. Як відомо, в 1930-их роках сам УНСоюз почав видавати англійською мовою книжки з різних ділянок українознавства відомих українських і неукраїнських авторів, завершуючи пізніше цю ділянку видавництва монументальною енциклопедією „Ukraine: A Concise Encyclopaedia".

Повертаючись до діяльности Просвітньої Комісії, то треба підкреслити, що вона, крім видавничої ділянки, займалася створенням читалень „Просвіта", організуванням українського вчительства, пропонувала створити Центральну Українську Бібліотеку в Америці, Український Музей та Український Архів, що мали бути при УНСоюзі, як теж уділяла стипендії на вищі студії. Між іншим, одним із перших стипендистів був тепер вже покійний проф. Олександер Грановський.

У січні 1914-го року Просвітня Комісія УНСоюзу закликає до створення Центрального Українського Народного Комітету, до якого входили б представники всіх українських організацій в ЗСА. Отже, ще напередодні Першої світової війни УНСоюз видвигає потребу центрального українського представництва в ЗСА, яке не тільки координувало б діяльність всіх наших організацій, але теж інформувало б американське середовище „про історію нашого народу і про наш нарід взагалі, про його життя та змагання". Як відомо, між двома війнами таки створено Об'єднання Українських Організацій Злучених Держав , а відтак в 1940-му році — Український Конгресовий Комітет Америки. Діяльність Просвітньої Комісії УНСоюзу обширно описана у згаданій праці ред. Антона Драгана (стор. 58-63) і в „Пропам'ятній Книзі" (стор. 136-142)).

Про УНСоюз і просвітню справу під час і після Другої світової війни як і під сучасну пору можна писати цілі томи. Варто, однак, відмітити, що, як пише професор Кларенс Манінґ у статті „Нове півстоліття — Нові завдання", поміщеній в „Ювілейному Альманаху 1894-1944" з нагоди 50-річчя УНСоюзу, в кінці 1930-их років, з ініціятиви УНСоюзу в Колюмбійському університеті в Ню Йорку проходили курси української мови а в 1941-му в тому ж університеті, знову ж за ініціятивою і з фінансовою підтримкою УНСоюзу, влаштовано серію викладів на українські теми: 1) Київський та козацький період в історії України — проф. Юрій Вернадський. 2) Новітня історія України — ред. Степан Шумейко. 3) Огляд української культури — проф. Микола Чубатий. 4) Огляд української музики — проф. Олександер Кошиць. 5) Начерк української літератури — д-р Артур П. Колман. 6) Тарас Шевченко-співець України — д-р Лука Мишуга. 7) Іван Фрнко — проф. Кларенс Манінґ та інші.

Діяльність Українського Народного Союзу для добра українського народу і українських громад у ЗСА така різноманітна, що часто тяжко цілком окремо описати якусь одну складову частину цієї діяльности, бо всі ділянки переплетені між собою. Однак, з певністю можна ствердити, що від самого початку свого існування УНСоюз завжди велику увагу приклав просвітній діяльності. Ця праця Українського Народного Союзу ще чекає ґрунтовного дослідження та обширної наукової праці.

У ЛМКЛЮБІ ВІДБУДУТЬСЯ ДВІ ДОПОВІДІ

Ню Йорк, Н. Й. — З Літературно - Мистецького Клюбу повідомляють, що у п'ятницю, 23-го лютого ц. р., о год. 7-ій вечора, у приміщенні цього Клюбу при 136 Друга евеню, доповідатиме мгр Катерина Мицьо на тему: „Насильне виселення українців Лемківщини та бої УПА". У другій частині Вечора відбудеться спів-доповідь колишнього політв'язня Мирона Миця на тему: „Життя і спротив українських політв'язнів у концтаборах СССР".

ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАГОРОДЖЕНО „СПЕЦІЯЛЬНИМ" ОРДЕНОМ

Київ. — Київська „Радянська Україна" інформує, що нагороджено місто Переяслав - Хмельницький, „відзначаючи важливу роль міста у возз'єднанні України з Росією і за успіхи досягнуті трудящими в господарському і культурному будівництві". Президія Верховної Ради СССР, — пише газета, — нагородила це місто орденом Дружби народів, відбувши біля пам'ятника на честь 300-річчя возз'єднання України з Росією мітінґ.

Роман Татарський очолив...

(Закінчення зі стор. 1)

лення Окружних Комітетів та доволі слабий контакт між ними і Головною Екзекутивою УНС. Звіт організаційного референта Євгена Репети був подібним до пресового; він пояснював, що в Детройті зокрема діють інтенсивно, з успіхом, різні суспільно-громадські організації, а союзова активність маліє. Коли ходить про організаційну роботу, — заявив звітуючий, — якщо Український Народний Союз в найближчому майбутньому не перейде на професійні сили, не буде задовільних успіхів. Екзекутива УНС мусить в майбутньому присвячувати більше уваги Окружним Комітетам, бож це її клітини, та громадам взагалі, бо громади є її бази для організування членства. Обласний організатор Богдан Дейчаківський звітував наприкінці. Жалував, що хоч організаційні успіхи є дещо кращі ніж попереднього року, то все ж таки 204 нових членів в минулому році це лише 67% виконаної квоти. Апелював до секретарів, щоб посилили свою активність для здобуття нових членів в біжучій каденції. З рамени Контрольної Комісії звіт подав Володимир Дідик, стверджуючи взірцево ведене касове діловодство та правдиві дані заподані Я. Базюком.

Приємним моментом було для всіх учасників зборів вручення грамоти признання і подяки від Головної Екзекутиви УНС для Романа Татарського за приєднання 96 нових членів у 1978 році, що її вручив почесний голова Володимир Дідик.

Після уділення абсолюторії уступаючій управі, нову управу вибрано в такому складі: Роман Татарський — голова, Володимир Борискевич-Бойд і Петро Мудрий — містоголови, Роман Куропась — секретар, Ярослав Базюк — фінансовий референт, Василь Папіж — пресовий референт, Євген Репета — організаційний референт, Дмитро Кошильовський, Григорій Корбяк, Микола Кончак, Ольга Семенюк і Михайло Бобер — члени. Контрольна Комісія: Володимир Дідик, Ольга Марущак і д-р Атанас Слюсарчук.

У справах різних порушено також пляни праці управи на біжучу каденцію та обмірковано низку інших проблем. Голос забирали: Я. Базюк, д-р А. Слюсарчук, М. Кончак, В. Лещук, М. Бобер, В. Папіж, М. Борискевич, В. Дідик, інж. Є. Кульчицький і Г. Корбяк. Під кінець рішено посилити акції в напрямі приєднування нових членів, щоб в біжучій каденції виконати призначену квоту. Прийнято внесок інж. Кульчицького — наділити стипендіями двох найкращих учнів українознавчих шкіл. Головний радний Роман Куропась запропонував, щоб управа включила в свої пляни: поїздку союзових сеньйорів на „Союзівку", відзначення 85-ліття Українського Народного Союзу та заходи, щоб 30 конвенція УНС у 1982 р. відбулася в Детройті.

При перекусці, що її приготовили для учасників пані Єлисавета і Барбара Борискевич, присутні обмінювалися поглядами на поправу майбутньої діяльности Окружного Комітету, зокрема приєднуванні нових членів, як запоруки росту Українського Народного Союзу.

Об'єднання Мистців Українців
в Америці
повідомляє, що дня 17-го лютого 1979 року,
упокоїлася в Бозі

бл. п.
ІРИНА з ВЕЛИЧКОВСЬКИХ
ШУХЕВИЧ
МИСТЕЦЬ-МАЛЯР, ЧЛЕН ОМУА.
До участи у похоронних відправах та похороні
запрошує Членів і Прихильників
Управа ОМУА

Ділимося сумною вісткою
з Рідними, Приятелями і Знайомими,
що дня 19-го лютого 1979 р., упокоївся в Бозі,
наш Дорогий і Незабутній
ЧОЛОВІК, БАТЬКО І ДІДУСЬ
бл. п.
Інж. ПЕТРО ТУРЧИН
ур. 18-го липня 1911 р. у Вербовій біля Бережан.
ПОХОРОН — в середу, 21-го лютого 1979 р., в Ріно, Невада.
Горем прибиті:
дружина — МАРІЯ
дочка — МАРТА
дочка — ОРИСЯ з чоловіком
д-ром МІДЖЛЕЙ
внуки — АНДРІЙКО І ЮЛІЯНА

Український Конґресовий Комітет Америки
з жалем повідомляє Українську Громаду,
що дня 15-го лютого 1979 р., упокоївся в Бозі на 90-му році життя

сл. п. Генерал-Полковник
ПАВЛО ШАНДРУК
Відійшов у Вічність незламний вояк, відзначений багатьома орденами заслуги у боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу.
Хай пам'ять про Нього буде вічною поміж нами.
——————
Дружині та Рідні Покійного складаємо глибоке співчуття.
ЕКЗЕКУТИВА
УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

В ДРУГУ СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Дорогої МАМИ І БАБУНІ
бл. п. АНТОНІНИ
ОМЕЛЬЧЕНКО
та
В ДВАДЦЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Дорогого ТАТА І ДІДУСЯ
бл. п. ГРИГОРІЯ
ОМЕЛЬЧЕНКА
буде відслужена
ПАНАХИДА
в неділю, 25 лютого 1979 р., о год. 12-ій дня
в Українській Православній Церкві
св. Покрови у Савтфілд, Міш.
Друзів, Приятелів і Знайомих просимо згадати
Покійних у своїх молитвах.
Дочка — ОЛЬГА МАРУЩАК з родиною
Син — ГРИГОРІЙ з родиною
Син - СЕРГІЙ з родиною
Дочка — ОКСАНА з родиною в Україні
Дочка — ЄВА з родиною в Україні

Ресорт Військових Справ УНР в екзилі
й Головна Орденська Рада
діляться сумною вісткою з Українським Вояцтвом і Громадянством,
що в четвер, 15-го лютого 1979 р. відійшов у Вічність

бл. п. Генерал-Полковник
ПАВЛО ШАНДРУК
Учасник Визвольних Змагань за незалежність України,
Командир Української Національної Армії.
——————
Високодостойній Вдові й Родині висловлюємо найглибші співчуття.

Б-во Залізних і Головна Управа СУВА
ділиться сумною вісткою, з Ветеранами і Громадянством,
про смерть 15-го лютого 1979 р. нашого старшого Побратима в часі Визвольної Боротьби в лавах III Залізної Дивізії, Армії УНР 1919 р., командира 9-го Стрілецького Полку і у 1920 р. командира 7-ої Стрілецької Бриґади

св. п. Генерального Штабу Генерал Полковника
ПАВЛА ШАНДРУКА
Головнокомандуючого УНА в пізнішому часі.
——————
Високодостойній Дружині Покійного складаємо сердечні співчуття, замість вінка, складаємо 200.00 дол. на Фонд Духовної Семінарії в Бавнд Бруку, Н. Дж.
Головна Управа СУВА і Б-во Залізних

УНС НА ВІДТИНКУ...

(Закінчення зі стор. 2)

для поліпшення долі українського народу, але вкінці прийшли до переконання, що тут жадні півзаходи не допоможуть та що єдиним виходом з цього прикрого положення є — з'єднання всіх українців в одну самостійну державу з порядками наскрізь демократичними. Думка ця з'єднує собі щораз більше прихильників серед українського народу... Що ж на це ми, американські українці? Чи маємо бути на це байдужі? Ні! Ми, як частина великого і славного українського народу, мусимо також приложити цеголку до цього великого діла, бо хоч ми тепер на вільній землі, однак не сміємо забувати Матері, яка нас годувала, ні наших братів, що в неволі... А коли здвигнемо велику вільну українську державу, без холопа і без пана, тоді не будемо тинятись по заморських країнах, мов ті сироти бездомні, але вернемо назад до рідного краю, до нашої української хати, бо в своїй хаті своя правда і сила і воля! Лише до діла, Брати!" (див. книжка ред. А. Драгана „Український Народний Союз у минулому і сучасному", 1964 р., стор. 41).

Таке було організаційне, громадське та ідейне й політичне обличчя УНСоюзу в минулому, вже на переломі минулого сторіччя, таким воно залишилося й по сьогоднішній день з тією тільки різницею, що змінилась тільки тактика праці пристосована до обставин, які заіснували не тільки в Америці, але й в цілому світі.

Основніше про справу допомоги Україні під час Першої світової війни писав о. Петро Понятишин у статті „Українська справа в Америці" (див. „Альманах „Свободи" з 1953 р.), де було підкреслено, що українська справа на американській землі, завдяки українській громаді і Українського Конгресового Комітету Америки, вибилася наверх і набирає щораз більшого значення. Донедавна українською справою у ЗСА займались лише самі українці, а нині бачимо, що вона вже стала предметом серйозного заінтересування американських державних мужів і визначних політиків. Отець Понятишин особливо згадує при тому про заслуги в цьому Українського Народного Союзу і його органу „Свобода", які були тими головними чинниками зрушення „американської України" до посиленого організованого життя і нових форм змагання за українську правду. „Хто знає як виглядало б нині це українське життя, — пише о. П. Понятишин, — і якою представлялась би сучасна українська спільнота в ЗСА, якби не була народилася „Свобода", а рік пізніше не зорганізувався УНСоюз". Всі інші організації і установи, включно з УККА, як відомо, постали потім у висліді проробленої тяжкої праці піонерів УНС. У статті о. П. Понятишина наводиться цілий ряд прикладів з конкретної праці в американському Конгресі, у висліді чого появилися спільні резолюції Сенату і палати Репрезентантів помимо неприятливих обставин і ворожої протидії.

Сьогодні 85-річний Український Народний Союз, здобувши сильнішу людську і матеріяльну базу, крокує по слідах піонерів, по слідах попередників і з подвійною силою намагається допомагати українському народові у його затяжній боротьбі з комуно-московськими окупантами. Про нову активність Українського Народного Союзу і його друкованих органів — „Свободи" і „Українського Тижневика" — на відтинку боротьби за національні і людські права та фінансовий вклад у цю справу пише вичерпно в „Українському Тижневику" з 18-го лютого ц. р. ред. Ігор Длябога, перечислюючи важливіші етапи праці УНС на відтинку оборони прав людини і українських політичних в'язнів, які караються в численних таборах, в'язницях і психіятричних заведеннях комуно-московської імперії.

Історія колись справедливо оцінить велику працю і велику жертвенність української спільноти в Америці і Українського Народного Союзу, однієї з перших організацій на цьому континенті, яка виконує преважливу ролю в допомозі Україні і українському народові, достосовуючись все до нових обставин, нових потреб. Не дивно, отже, що нова активність УНС стала приводом до атаки на нього з боку комуно-московських пропагандистів, поборників української правди у вільному світі.

Американський делеґат опрокидує твердження Комісії прав людини при ОН

Женева. Швайцарія. — Едвард Мезвінський, голова американської делеґації в Комісії прав людини при Об'єднаних Націях, гостро засудив звіт цієї Комісії, називаючи його „заздалегідь передрішеним свавільною волею більшости", що її становить коаліція делеґацій арабських і комуністичних країн.

Е. Мезвінський запротестував проти засудження Комісією Ізраїля за „систематичне тортурування" арабських полонених. Цей звіт, що його Комісія вислала ізраїльським властям не був прийнятий згідно з процедуральними правилами Комісії, заявив Мезвінський.

Хомейні розпочав...

(Закінчення зі стор. 1)

Як відомо, минулого тижня неназвані „контрреволюційні елементи" підпалили і обстрілювали будинок американського консуляту в Табрізі, північно-західній Іран. Будинок був порожній і тому ніхто не потерпів.

Хомейні і іменований ним прем'єр-міністер Мегді Базарґан намагаються якнайскорше відновити експорт іранської нафти, бо інакше Іранові грозить затяжна економічна криза. Базарґан заявив, що якщо вкоротці не вдасться наладнати експорту нафти то Іран відчиватиме нестачу багатьох товарів. Міністром нафтової продукції Базарґан назначив Гассана Назієга, колишнього голову адвокатської палати. Обсаджено також шість інших міністерств людьми, які були в опозиції до Шаха і його уряду.

Покищо не відомо, як закінчиться конфлікт між Хомейні і марксистськими групами, — кажуть політичні спостерігачі, — але війна між ними вже розпочалася.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

СУБОТА, 24-го ЛЮТОГО 1979 р.

НЮАРК, Н. Дж. Річні загальні збори Відд. 214 УСВТ „Чорноморська Січ", о год. 7:30 веч., в залі УСВТ „Чорном. Січ" при 680 Санфорд Аве. — Управа.

НЕДІЛЯ, 25-го ЛЮТОГО 1979 р.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Річні збори Б-ва св. Юрія 239 Відд., о год. 3 по пол. в залі дому УНС, 5004 Н. Олд Йорк Рд. На порядку: коротка інформація про працю Відділу у зв'язку зі зміною секретаря, вибір членів Управи та інші важні справи. Проситься чл. прибути. — І. Жилавий, предс., В. Винницький, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Звичайні річні загальні збори С-ва Любов 45-ий Відд., о год. 1-ій по пол. в приміщенні Дому Округи УНС, 5004 Олд Йорк Рд. — В. Колінко, гол., М. Пришляк, секр.

МІННЕАПОЛІС, Мінн. Річні загальні збори 385-го Відділу, о год. 4-ій по пол. в УНДомі, 28 Друга вул. Н. Іст. На порядку: звіти Управи за минулий рік і вибір нової на наступний. Проситься чл. прибути. — П. Ванаш, гол., Я. Карпяк, секр.

Вступайте в члени УНСоюзу!

УНС НА СЛУЖБІ...

(Закінчення зі стор. 2)

намічених і опісля статутово оформлених настанов УНСоюз постійно старався допомогти ініціятиві молоді, асигнуючи фонди на різні програми, віддаючи безкоштовно сторінки його періодичних видань для молодечих організацій, чи проявляючи власну ініціятиву для добра молоді. До таких починів слід зарахувати відновлення публікації для дітей у формі журналу „Веселка" в 1954 році, побільшення формату „Українського Тижневика" до сьогоднішньої 16-сторінкової газети малого розміру, ряд спеціяльних видань „Свободи" і „Українського Тижневика", присвячених молоді тощо. Розуміючи вагу і значення вищої освіти, УНСоюз започаткував постійну програму стипендій для студіюючої молоді з 1964 року, згідно з рішенням 25-ої ювілейної Конвенції в 1962 році. По сьогоднішній день понад 600 студентів скористало зі стипендій на загальну суму 128,938 долярів. В останніх роках УНСоюз збільшив суму на стипендії, беручи до уваги зріст коштів вищих студій в Америці й Канаді.

На окрему увагу в рамках служби молоді заслуговує оселя УНСоюзу Союзівка, яка від початку її відкриття в 1952 році стала справжнім прибіжищем для молодих людей різного віку, зокрема під час літніх вакацій. Від початку існування цієї оселі тут відбувають спеціяльні літні програми для молоді: дитячі табори, курси українознавства, тенісові табори, а в останніх роках — школи навчання народних танків і співу з відповідними програмами і постановками. На сцені Союзівки, в рамках культурно-розвагових програм виступають кожного літа молоді талановиті мистці й ансамблі, які з далеких місцевостей приїжджають на цю оселю УНСоюзу у свідомості, що їхній успіх на Союзівці — це успіх в громаді. Крім цього, Союзівка затруднює кожного літа кілька десятків молодих людей, які втішаються її красою, встановляють тривалі знайомства, а то й одружуються, виконують визначені їм управителем Володимиром Квасом завдання та заробляють гроші на студії.

Спорт, який має особливе значення як засіб виховання молоді і який є чи не найкращим об'єднуючим фактором молодих людей різних вікових груп і організацій, є окремою доменою ініціятиви УНСоюзу. Вже в 1920-их, а зокрема 1930-их роках, УНСоюз організував і фінансував не тільки поодинокі дружини бейзболу, кошиківки і гри в груглі, але й турніри для них в різних осередках українського життя. Цю традицію УНСоюз відновив після Другої світової війни для вже тут народженої молоді і для новоприбулих з Европи молодих українських спортовців, які привезли зі собою нові види спорту, наприклад, футбол, відбиванку, пінг-понг, шахи тощо. Встановлюючи тісну співпрацю з поодинокими спортовими товариствами — Відділи УНСоюзу існують при таких товариствах як С.В.Т. „Чорноморська Січ" Нюарк, УСК Ню Йорк, „Черник" Детройт, „Львів" Клівленд і УАСТ „Леви" Чікаго — та з Українською Спортовою Централею Америки й Канади, УНСоюз і його оселя Союзівка допомагають у влаштуванні річних крайових змагань у плаванні й тенісі, які притягають сотні молодих людей на Союзівку. Маючи власне спорт на увазі, Союзівка поліпшила свої улаштування, вибудувавши олімпійських розмірів басейн та додавши відбиванковий та сім тенісових кортів за 25 років свого існування.

Цих кілька прикладів з багатогранної історії УНСоюзу вказують на те, що його гасло „В пошані до піонерів — лицем до молоді" було постійною девізою цієї нашої найбільшої і найстаршої української організації у вільному світі, а у відношенні до молоді воно знаходило і знаходить примінення у різних формах. Одначе, щоб ця служба УНСоюзу нашій молоді і цілій громаді та українському народові зростала, його членство мусить рівнож зростати. Це і слід мати на увазі молодим людям і їхнім родичам та допомогти УНСоюзові в наступних роках піднестися до нових вершин служби громаді.

БАТЬКИ! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб запевнити їм кращу будучність, в нашій громаді у вільному світі нового свідомого члена!